

Rättsfallssamlingen

Mål C-437/22

Brottmål

**mot
R.M.
och
E.M.**

(begäran om förhandsavgörande från Riigikohus)

Domstolens dom (första avdelningen) av den 29 februari 2024

”Begäran om förhandsavgörande – Jordbruk – Gemensam jordbrukspolitik – Stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) – Skydd av Europeiska unionens finansiella intressen – Förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 – Artikel 7 – Administrativa åtgärder och sanktioner – Förordning (EU) nr 1306/2013 – Artiklarna 54 och 56 – Delegerad förordning nr 640/2014 – Artikel 35 – Indrivning av felaktigt utbetalda belopp hos personer som medverkat till oegentligheterna – Begreppet stödmottagare”

1. *Jordbruk – Finansiering genom Ejflu – Avslut av räkenskaper – Återkrav av felaktigt utbetalda belopp – Vilka personer som kan åläggas återbetalningsskyldighet – Personer som inte är stödmottagare men som uppsåtligen har lämnat felaktiga uppgifter i syfte att erhålla stöd – Omfattas (Europaparlamentets och rådets förordning nr 1306/2013, skäl 39, artikel 54.1 och artikel 56 första stycket; rådets förordning nr 2988/95, artikel 7; kommissionens förordning nr 640/2014, artikel 35.6)*

(se punkterna 49–54 och 60–63 samt punkt 1 i domslutet)

2. *Jordbruk – Gemensam jordbrukspolitik – Finansiering genom Ejflu – Stöd för landsbygdsutveckling – Nekat eller återkallat stöd – Stödmottagaren har ingett felaktig bevisning för att erhålla stödet – Begreppet stödmottagare – Företrädare för en juridisk person har gjort sig skyldig till bedrägeri i syfte att erhålla stöd för denna juridiska persons räkning – Omfattas inte – Företrädaren uppstår den vinst som genereras av den juridiska personen – Saknar betydelse (Kommissionens förordning nr 640/2014, artikel 35.6)*

(se punkterna 67 och 68 samt punkt 2 i domslutet)

Resumé

Efter en begäran om förhandsavgörande från Riigikohus (Högsta domstolen, Estland) bekräftar domstolen möjligheten för en medlemsstat att kräva återbetalning av ett stöd – som finansierats av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och som felaktigt betalats ut till ett stödmottagande bolag – direkt hos fysiska personer som är bolagets rättsliga företrädare, när dessa har gjort sig skyldiga till bedrägeri i syfte att erhålla detta stöd, även om de inte själva kan betraktas som stödmottagare.

Bolaget X OÜ, som fusionerades med bolaget Y OÜ, hade mottagit stöd inom ramen för Estlands program för landsbygdsutveckling för åren 2007–2013 och för åren 2014–2020.

R.M. och E.M., RM:s hustru, var i tur och ordning företrädare för detta bolag.

I ett brottmål mot R.M. och E.M. slog Viru Maakohus (Förstainstansdomstolen i Viru, Estland) och därefter Tartu Ringkonnakohus (Appellationsdomstolen i Tartu, Estland) fast att R.M. hade gjort sig skyldig till tre fall av bedrägeri med stöd till förmån för bolaget X och att E.M. hade medverkat till två av dessa bedrägerier, genom att de båda uppsåtligt hade lämnat oriktiga uppgifter till den behöriga estniska myndigheten i syfte att erhålla det aktuella stödet.

Nämnda domstolar förpliktade dessutom R.M. och E.M. att till Republiken Estland betala tillbaka det stöd som bolaget X otillbörligen hade uppburit.

R.M. och E.M. överklagade till Högsta domstolen, som är den hänskjutande domstolen, eftersom de ansåg att återkrav av ett stöd som erhållits på ett otillbörligt sätt endast kunde verkställas hos stödmottagaren, det vill säga bolaget Y, som hade inträtt i bolaget X:s rättigheter och skyldigheter till följd av fusionen mellan dessa båda bolag.

Den hänskjutande domstolen har, samtidigt som den fastställer de fällande domarna mot R.M. och E.M. för bedrägeri med stöd, emellertid uttryckt tvivel om huruvida det är möjligt att kräva att R.M. och E.M. ska återbetala det aktuella stödet.

Den hänskjutande domstolen vill i synnerhet få klarhet i huruvida relevanta bestämmelser i unionsrätten¹ gör det möjligt att rikta återkrav avseende ett stöd som finansierats av Ejflu och som felaktigt har uppburits till följd av bedrägeri, inte bara mot stödmottagaren, utan även mot personer som, utan att kunna betraktas som stödmottagare, har deltagit i den oegentlighet som ledde till den felaktiga utbetalningen av stöd.

¹ Härmed avses artikel 56 första stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 av den 17 december 2013 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitikerna och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 352/78, (EG) nr 165/94, (EG) nr 2799/98, (EG) nr 814/2000, (EG) nr 1290/2005 och (EG) nr 485/2008 (EUT L 347, 2013 s. 549, och rättelse i EUT L 130, 2016, s. 13), jämförd med, dels, artikel 54 i denna förordning och med artikel 35.6 första meningen i kommissionens delegerade förordning (EU) nr 640/2014 av den 11 mars 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 vad gäller det integrerade administrations- och kontrollsystemet och villkor för avslag på eller indragning av betalningar samt administrativa sanktioner som gäller för direktstöd, landsbygdsutvecklingsstöd och tvärvillkor (EUT L 181, 2014, s. 48, och rättelse i EUT L 209, 2015, s. 48) och dels, mot bakgrund av artikel 7 i rådets förordning (EG, Euratom) nr 2988/95 av den 18 december 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen (EGT L 312, 1995, s. 1).

Den hänskjutande domstolen önskar dessutom få klarhet i huruvida företrädare för en juridisk person, när denna juridiska person har uppburit jordbruksstöd till följd av bedrägeri som kan tillskrivas dessa företrädare, i den mån det i praktiken är dessa företrädare som uppbär den vinst som denna juridiska person genererar, kan anses vara "stödmottagare" i den mening som avses i unionsrätten².

Domstolens bedömning

För att besvara dessa frågor analyserar domstolen särskilt det sammanhang i vilket de relevanta unionsrättsliga bestämmelserna ingår och de mål som eftersträvas med dem.

I skäl 39 i förordning nr 1306/2013 understryks att det är nödvändigt att medlemsstaterna förebygger, upptäcker och effektivt beivrar eventuella oegentligheter och för detta ändamål bör förordning nr 2988/95 gälla. Dessutom skulle artikel 54.3 b i denna förordning, enligt vilken medlemsstaterna får besluta att inte fortsätta indrivningsförfarandet för felaktigt uppburet stöd om detta visar sig omöjligt bland annat därför att gäldenären eller "de personer som är juridiskt ansvariga för oegentligheten" är oförmögna att betala, berövas sin effektiva verkan om det inte var möjligt att även fortsätta indrivningen av det aktuella stödet hos dessa personer.

Vidare bidrar möjligheten att fortsätta indrivningen av ett felaktigt utbetalt stöd inte bara från stödmottagaren utan även hos personer som uppsåtligen har lämnat oriktiga uppgifter i syfte att erhålla stödet, till målet att skydda unionens finansiella intressen³, särskilt när stödmottagaren är en juridisk person som inte längre existerar eller har tillräckliga medel för att återbetala nämnda stöd.

Att kräva att dessa personer ska återbetala ett sådant stöd som erhållits på ett otillbörligt sätt strider inte heller mot rättssäkerhetsprincipen, eftersom den relevanta lagstiftningen är tillräckligt klar i detta avseende.

Även om det i artikel 56 i förordning nr 1306/2013 inte uttryckligen föreskrivs en skyldighet för dessa personer att återbetala stöd, ska denna artikel nämligen tolkas mot bakgrund av skäl 39 i förordningen. I artikel 2.1 g i denna förordning hänvisas dessutom uttryckligen till förordning nr 2988/95 när det gäller definitionen av begreppet oegentligheter. Enligt artikel 7 i förordning nr 2988/95 kan även personer som har deltagit i genomförandet av oegentligheten i fråga åläggas att återbetala stödet.

Domstolen tillade slutligen att det av en sådan analys inte går att dra slutsatsen att företrädare för en juridisk person som har gjort sig skyldiga till bedrägeri i syfte att den juridiska personen ska kunna erhålla jordbruksstöd i sig kan kvalificeras som stödmottagare. De kan nämligen inte anses vara stödmottagare, i den mening som avses i delegerad förordning nr 640/2014, om de inte

² Bland annat i den mening som avses i artikel 35.6 i delegerad förordning nr 640/2017, jämförd med artikel 2.1 andra stycket led 1 i denna delegerade förordning.

³ Såsom föreskrivs i artikel 58.1 c i förordning nr 1306/2013. Se även målsättningen att effektivt bekämpa bedrägeri i fjärde skälet i förordning nr 2988/95.

omfattas av någon av de tre personkategorier som avses i artikel 2.1 andra stycket led 1⁴ i förordningen, och detta även om det i praktiken är dessa företrädare som uppbär denna juridiska persons vinster.

⁴ Det vill säga jordbrukare, såsom de definieras i artikel 4.1 a i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1307/2013 av den 17 december 2013 om regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 637/2008 och rådets förordning (EG) nr 73/2009 (EUT L 347, 2013, s. 608), som en stödmottagare som omfattas av tvärvillkor i den mening som avses i artikel 92 i förordning nr 1306/2013 och/eller en stödmottagare som får landsbygdsstöd enligt artikel 2.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006 (EUT L 347, 2013, s. 320).